

QKSS

Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë

17
VITE

MARRËDHËNIET KOSOVË-SPANJË: SI TË ECET PËRPARA NË VITIN 2025

MARRËDHËNIET KOSOVË-SPANJË:

SI TË ECET PËRPARA NË VITIN 2025

Publikuar nga:

Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë (QKSS)

Autor:

Yeraï Dheur

Yeraï Dheur ka përfunduar studimet Bachelor në Studime Globale në Fakultetin e Arteve dhe Shkencave Sociale në Universitetin e Maastrichtit, Holandë. Hulumtimi i tij shqyrton se si proceset globale ndikojnë në rezultatet lokale dhe si zhvillimet lokale ndikojnë në botë. Studimet Globale përqendrojnë strategjitë e tyre të mësimdhënies në analizimin e ndërveprimeve globale përmes qasjeve ndërdisiplinore, duke përfshirë politikën, ekonominë, psikologjinë, drejtësinë dhe gjeopolitikën. Yeraï gjithashtu ka përfunduar me sukses një kurs mbi "Gjeopolitikën e Burimeve Natyrore" të dhënë nga CEDEGYS (Qendra e Studimeve të Gjeopolitikës dhe Sigurisë - Qendra e Studimeve të Gjeopolitikës dhe Sigurisë) me seli në Madrid, Spanjë.

Përtej studimeve akademike, Yeraï ka marrë pjesë në Ligën Rajonale Spanjolle të Debatit, duke marrë pjesë në debate mujore mbi tema politike, ekonomike dhe sociologjike. Për më tepër, ai është bashkëpunëtor shkrimtar në Hércules Diario, një revistë online me seli në Madrid, Spanjë, ku ai ndan njohuritë e tij mbi çështjet ndërkombëtare, kontribuon në diskutime të rëndësishme dhe përshtat tema komplekse për një audiencë të gjerë të përgjithshme.

Interesi i Yeraï-t për Kosovën buron nga një studim në terren i organizuar nga Universiteti i Maastrichtit dhe UNI—Universum International College Pristina, i cili hetoi "Qëndrimet ndaj Paqes dhe Drejtësisë" në rajon. Ai mori pjesë aktive në studim, duke u angazhuar në kërkime studentore dhe duke bashkëvepruar me palët e interesuara relevante në sferën e Kosovës.

Duke filluar nga 1 korriku 2025, Yeraï i është bashkuar QKSS-së për Programin e Praktikës Verore.

Rishikuar nga:

Pia-Katharina Pallasch.

Dizajni:

Brand Vision Shpk

Kontakti: +383 45 559 923

Email: brandvision.rks@gmail.com

© Pikëpamjet e shprehura në këtë botim janë ato të autorit. Të drejtat e pronësisë intelektuale mbrohen nga Ligji Nr. 08.L-205 për të Drejtat e Autorit dhe të Drejtat e Përafërta. Të drejtat e botimit janë të rezervuara nga Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë. Asnjë pjesë e këtij botimi nuk mund të riprodhohet, të ruhet në ndonjë sistem ruajtjeje ose të transmetohet në asnjë formë ose me asnjë mjet, elektronik, mekanik ose tjetër, pa lejen paraprake të botuesit.

Përmbajtja

Përmbledhje Ekzekutive	4
Hyrje	6
Qëndrimi Spanjoll ndaj Deklaratës së Pavarësisë së Kosovës dhe të Drejtës Ndërkombëtare	7
Çështjet e Brendshme: Katalonia dhe Krahina Baske	9
Kornizat e bashkëpunimit Kosovë-BE	13
Shoqëria Civile si një mundësi për bashkëpunim?	15
Konkluzionet: Hapat e ardhshëm në marrëdhëniet Kosovë-Spanjë	17

Përmbledhje Ekzekutive

Ky punim synon të ofrojë një analizë të plotë të qëndrimit të Spanjës lidhur me Kosovën dhe, në përputhje me këtë, paraqet një plan praktik për vitin 2025 dhe më tej, i cili synon të zbusë rreziqet politike brenda Spanjës duke mundësuar njëkohësisht hapjen e rrugës për avancimin e Kosovës drejt integritetit euro-atlantik.

Argumenti kryesor i këtij punimi është se konteksti i Kosovës ndryshon në mënyrë thelbësore nga ai i Katalonisë dhe i Baskisë. Ky dallim buron nga fakti se pavarësia e Kosovës doli nga shpërbërja e dhunshme e Jugosllavisë, administrata e OKB-së (UNMIK) dhe Plani i Ahtisaarit, duke e vendosur Kosovën si një rast sui generis në të drejtën ndërkombëtare, ndryshe nga rajonet e brendshme të Spanjës.

Për më tepër, qëndrimi i Spanjës për mosnjohje lidhet kryesisht me frikën nga precedentët e brendshëm dhe me interpretimin e saj të ngurtë të kornizës ligjore ndërkombëtare, megjithëse Opinioni Këshillues i Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë (GJND) i vitit 2010 konkludoi se shpallja e pavarësisë së Kosovës nuk shkelte të drejtën ndërkombëtare.

Megjithatë, bashkëpunimi në kuadër të neutralitetit të statusit po rritet në mënyrë efektive, siç dëshmohet nga Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit (MSA) e BE-së, liberalizimi i vizave dhe përparimi drejt anëtarësimit në Këshillin e Evropës. Sidoqoftë, përparimi në Dialogun e lehtësuar nga BE me Serbinë identifikohet si çelësi për të hapur angazhim më të gjerë nga Spanja dhe vendet e tjera mosnjohëse.

Së fundi, momenti pozitiv nga viti 2024, duke përfshirë zbatimin e udhëtimit pa viza, drejtimin drejt Këshillit të Evropës dhe kontaktet e vazhdueshme me NATO/OSBE, krijon kanale të reja dhe praktike për forcimin e lidhjeve njerëz-me-njerëz, akademike, diplomatike, kulturore dhe tregtare, të cilat mund të ndryshojnë gradualisht narrativat brenda Spanjës.

Më poshtë janë listuar disa nga gjetjet kryesore të identifikuara në raport për mënyrat e avancimit të marrëdhënieve Kosovë-Spanjë:

- **Të prioritetizohet një qasje ‘mos dëmto’ dhe të adresohen drejtpërdrejt ndjeshmëritë e Spanjës.** Kjo nënkupton shpërbërjen e Kosovës nga debatet e brendshme të Spanjës dhe komunikimin me saktësi të rastit sui generis, duke përdorur referenca të kujdesshme ndaj Katalonisë dhe

Baskisë vetëm për të theksuar dallimet juridike dhe historike, e jo për të nxjerrë paralele..

- **Të thuhet ‘tabuja e Kosovës’ në Spanjë përmes diplomacisë me neutralitet të statusit.** Të mbështetet ringjallja dhe zbatimi i procesit nën Përfaqësuesin e ri Special të BE-së, të lidhen arritjet e Dialogut me anëtarësimin në Këshillin e Evropës dhe me stimujt e BE-së, si dhe të zgjerohet hapësira politike për Madridin që të angazhohet në mënyrë konstruktive.
- **Lidhja e progresit me Dialogun e BE-së me Serbinë.** Mbështetja e ringjalljes dhe zbatimit të procesit nën Përfaqësuesin e ri Special të BE-së, lidhja e piketave të Dialogut me anëtarësimin në Këshillin e Evropës dhe me incentivat e BE-së, si dhe zgjerimi i hapësirës politike për Madridin që të angazhohet në mënyrë konstruktive.
- **Hapja e kanaleve parlamentare dhe të diplomacisë së ekspertëve.** Lehtësimi i vizitave informuese të deputetëve spanjollë në komunat shumetnike të Kosovës dhe zgjerimi i partneriteteve me universitetet dhe institutet kërkimore spanjolle, duke ndihmuar në ngulitjen e narrativës sui generis tek komunitetet me ndikim politik dhe akademik.
- **Të shfrytëzohet momentum i vitit 2024 për të krijuar rrethana që e bëjnë të vështirë refuzimin.** Të rritet lëvizshmëria njerëz-me-njerëz pas liberalizimit të vizave, të promovohen programet dhe shkëmbimet akademike të përbashkëta, dhe të përdoren mekanizma status-neutral për të thelluar bashkëpunimin pa e detyruar çështjen e njohjes.

Raporti rekomandon që aktorët kosovarë të nisin një fushatë ndërgjegjësimi për të sqaruar dallimet mes Kosovës dhe Katalonisë/Baskisë, duke referuar Opinionin e Gjykatës Ndërkombëtare të Drejtësisë (GJND). Kjo fushatë duhet të synojë si aktorët institucionale spanjollë, ashtu edhe publikun e gjerë.

Raporti gjithashtu sugjeron rritjen e angazhimit midis Kosovës dhe Spanjës përmes forumave ndërkombëtare si NATO, BE-ja dhe OSBE-ja, si dhe përmes ngjarjeve joformale, për shembull konferencave dhe simpoziumeve. Krijimi i një programi vizitash parlamentare për komitetet spanjolle të çështjeve të jashtme, me fokus në Planin e Ahtisaarit dhe të drejtat e minoriteteve, së bashku me bashkëpunim të vazhdueshëm akademik dhe me think-tank-e, mund të promovojë më tej dialogun bilateral pa nënkuptuar njohjen e statusit.

Vërejtja përfundimtare e punimit është se, edhe pse një ndryshim i menjëhershëm i qëndrimit të Spanjës lidhur me njohjen e shtetësisë së Kosovës është i pamundur, potenciali për përparim të menjëhershëm dhe me ndikim në marrëdhëniet e tyre është shumë i lartë. Më e rëndësishmja, duke adresuar shqetësimet e Spanjës, duke përdorur platforma status-neutral dhe duke sinkronizuar iniciativat me Dialogun e BE-së, Kosova mund të arrijë avancime praktike, të formojë perceptimet brenda Spanjës dhe të avancojë më tej drejt integritetit evropian.

Hyrje

Më 17 shkurt 2008, Kosova shpalli pavarësinë e saj, duke shënuar fundin e procesit të shpërbërjes së dhunshme të Jugosllavisë, ndërkohë që nxiti një debat të ndërlikuar mbi marrëdhëniet dhe të drejtën ndërkombëtare. Ndërsa më shumë se 100 vende, përfshirë Shtetet e Bashkuara të Amerikës (SHBA) dhe shumicën e vendeve anëtare të Bashkimit Evropian (BE), e kanë njohur Kosovën, Spanja mbetet një nga pesë shtetet anëtare të BE-së që kanë mbajtur qëndrim për të mos e njohur Kosovën. Marrëdhënia midis Kosovës dhe Spanjës është komplekse dhe e ndjeshme. Qëndrimi i Spanjës ndaj pavarësisë së Kosovës buron kryesisht nga shqetësimet e saj të brendshme për lëvizjet separatiste në Kataloni dhe në Krahinën Baske, pasi ajo ka drojën se njohja e Kosovës mund të frymëzojë mosmarrëveshje të brendshme dhe të vendosë një precedent të rrezikshëm për tendencat separatiste. Këto dinamika rajonale kanë pasoja të drejtpërdrejta në një kontekst më të gjerë, pasi Spanja minon kohezionin dhe legjitimitetin e BE-së në trajtimin e Ballkanit Perëndimor, duke rrezikuar gjithashtu procesin e integritetit evropian të rajonit.

Ky dokument analize ofron një analizë të gjendjes aktuale të marrëdhënieve Kosovë–Spanjë, duke eksploruar arsyetimin spanjoll pas qëndrimit të saj ndaj Kosovës dhe ndikimin e ndryshimeve gjeopolitike si dhe të situatës së paqëndrueshme në Ballkanin Perëndimor. Duke theksuar nevojën për një qasje kohezive të BE-së ndaj rajonit dhe duke mbështetur procesin e normalizimit të marrëdhënieve Kosovë–Serbi. Peizazhi gjeopolitik në zhvillim i Kosovës karakterizohet nga sfida të reja të sigurisë si brenda BE-së ashtu edhe në Ballkanin Perëndimor, siç është rritja e pranisë së Kinës dhe Rusisë. Kjo thekson

edhe më tej rëndësinë e një angazhimi më të madh midis Spanjës dhe Kosovës, edhe në mungesë të njohjes formale. Dokumenti synon të kontekstualizojë qasjen e Spanjës brenda kuadrit të brendshëm dhe ndërkombëtar, duke përfshirë ndikimin kritik të çështjeve të Katalonisë dhe Krahinës Baske. Përveç kësaj, dokumenti identifikon opsione praktike për të çuar marrëdhënien bilaterale, duke ofruar një kuptim më të thellë të sfidave dhe mundësive që përcaktojnë ndërveprimet Kosovë–Spanjë, dhe duke sugjeruar rekomandime për përparimin e bashkëpunimit.

Dokumentu është i organizuar në pesë seksione kryesore. Seksioni i parë shqyrton qëndrimin spanjoll ndaj Deklaratës së Pavarësisë së Kosovës dhe të drejtës ndërkombëtare, ku analizohet qëndrimi diplomatik i Spanjës. Kjo ndiqet nga një hetim mbi atë që besohet të jetë çështja kryesore për mosnjohjen, shqetësimet e brendshme të Spanjës për Kataloninë dhe Krahinën Baske, të cilat kanë lëvizje separatiste brenda kufijve të tyre. Seksioni i tretë përqendrohet te historia e bashkëpunimit Kosovë–BE, duke shqyrtuar marrëveshjet historike të dekadës së kaluar të cilat kanë forcuar bashkëpunimin midis BE-së dhe Kosovës, duke marrë gjithashtu parasysh vështirësitë që paraqesin Spanja dhe katër vendet e tjera që nuk e njohin Kosovën. Për më tepër, seksioni i katërt shqyrton kryesisht kontributet e dhëna nga grupe të tjera relevante “think tank” dhe organizata të shoqërisë civile që punojnë mbi këtë çështje, duke përshkruar një qasje akademike për një mundësi të zhblokimit të marrëdhënieve. Dhe së fundmi, për të përfunduar, një seksion kyç që ofron disa njohuri të rëndësishme mbi mënyrat se si të çohet përpara marrëdhënia Kosovë–Spanjë për vitin 2025 dhe më tej.

Qëndrimi Spanjoll ndaj Deklaratës së Pavarësisë së Kosovës dhe të Drejtës Ndërkombëtare

Qëndrimi i Spanjës ndaj shpalljes së pavarësisë së Kosovës, të cilën Spanja e konsideron si një veprim unilateral, është formësuar nga një kombinim faktorësh ligjorë, të brendshëm dhe diplomatikë. Qeveria e Madridit është rreshtuar me Greqinë, Rumaninë, Qipron dhe Sllovakinë për të mos e njohur atë. Ky vendim ka qenë i qëndrueshëm me kalimin e kohës, gjatë qeverive të njëpasnjëshme spanjolle, duke përfshirë si qeveritë me orientime të majta (Kryeministri Zapatero, 2008-2011, dhe Kryeministri Sánchez, 2019-aktualisht me detyrë) ashtu edhe qeveritë me orientime të djathta (Kryeministri Rajoy, 2011-2019), duke pasqyruar një ndërthurje të ndërlikuar midis arsyetimit juridik ndërkombëtar dhe shqetësimeve të brendshme politike.

Nga perspektiva spanjolle, argumenti i mosnjohjes bazohet në të drejtën ndërkombëtare. Në parashtrësën e saj në Gjykatën Ndërkombëtare të Drejtësisë (GJND), kundërshtimi i Madridit zyrtar u mbështet në tre çështje: parimin e integritetit territorial, të drejtën për vetëvendosje dhe shkëputje, dhe pëlqimin e supozuar të heshtur të organeve ndërkombëtare për pavarësinë e Kosovës.¹

Për qeverinë spanjolle, integriteti territorial është një shtyllë qendrore e rendit ndërkombëtar. Ata paralajmërojnë se pranimi i shkëputjeve të njëanshme mund të destabilizojë normat globale dhe të nxisë një valë separatiste. Madridi zyrtar e sheh çështjen e integritetit si në politikën e jashtme ashtu edhe në atë të brendshme, duke argumentuar se lejimi i çdo shkeljeje të këtij parimi kërcënon sovranitetin dhe integritetin territorial të shtetit. Pozicionimi juridik është

---

1 Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë. (Korrik 2009). Komentet me shkrim të Mbretërisë së Spanjës në lidhje me përputhshmërinë me të drejtën ndërkombëtare të shpalljes së njëanshme të pavarësisë nga institucionet e përkohshme të vetëqeverisjes së Kosovës (Rasti nr. 141). <https://www.ici-cij.org/sites/default/files/case-related/141/15706.pdf>

thelësisht i rrënjësuar në ndjeshmëritë e Spanjës lidhur me rajonet e Katalonisë dhe Krahinës Baske, pasi ajo frikësohet se Kosova do të shërbente si precedent për shkëputje të njëanshme. Prandaj, Madridi zyrtar mban qëndrimin se pavarësia e Kosovës, e shpallur pa një marrëveshje të negociuar ose pa një rezolutë të Këshillit të Sigurimit të OKB-së, i cënon këto parime dhe preferon një zgjidhje përmes dialogut, siç përcaktohet në Rezolutën 1244 të Këshillit të Sigurimit të OKB-së.²

Nga ana tjetër, Prishtina thekson se pavarësia e Kosovës është shpallur në përputhje me Propozim gjithëpërfshirës për zgjidhjen e statusit të Kosovës (PGJS), të cilin i Dërguari i Posaçëm i OKB-së, Presidenti Martti Ahtisaari, e paraqiti për bisedimet mbi statusin e ardhshëm. Plani i Ahtisaarit jo vetëm që përcaktoi kornizën për shtetësinë e Kosovës, por gjithashtu ofroi dispozita të gjera për mbrojtjen e të drejtave të pakicave dhe mbikëqyrjen ndërkombëtare. Pas shpalljes së pavarësisë në shkurt 2008, Kosova hyri në një periudhë pavarësie të mbikëqyrtur nën mbikëqyrjen e Zyrës Civile Ndërkombëtare (ICO), e cila zgjati tre vjet dhe përfundoi zyrtarisht në vitin 2012, duke shënuar përfundimin e procesit të ndërtimit të shtetit të Kosovës nën udhëheqjen ndërkombëtare.

Një dimension tjetër thelbësor i së drejtës ndërkombëtare është koncepti i vetëvendosjes, të cilin Spanja e interpreton në ekuilibër me sovranitetin dhe integritetin territorial. Nga pikëpamja e Madridit zyrtar, vetëvendosja nuk nënkupton pavarësi, veçanërisht në kontekstin e mbrojtjes së integritetit territorial të shteteve ekzistuese. Në vend të kësaj, ajo karakterizohet si një koncept fleksibël që përfshin forma të ndryshme, duke përfshirë autonominë,

---

2 Këshilli i Sigurimit i Kombeve të Bashkuara. (10 qershor 1999). Rezoluta 1244 (1999) [S/RES/1244]. [https://unmik.unmissions.org/united-nations-resolution-1244_Paras.11\(a\).11\(e\)](https://unmik.unmissions.org/united-nations-resolution-1244_Paras.11(a).11(e))

federalizmin dhe qeverisjen speciale. Qeveria e Madridit i referohet vazhdimisht Rezolutës 1244 të Këshillit të OKB-së si procesi i vetëvendosjes së Kosovës, pasi ata e hedhin poshtë konceptin e shkëputjes justifikuese sepse organizatat ndërkombëtare tashmë po garantonin autonominë dhe të drejtat e njeriut të Kosovës.

Megjithatë, argumenti i Spanjës se pavarësia e Kosovës shkel të drejtën ndërkombëtare dhe parimin e vetëvendosjes nuk mbështetet nga gjetjet e GJND-së. Në Opinioni Këshillues të saj të vitit 2010,³ GJND konstatoi se shpallja e pavarësisë së Kosovës nuk shkel të drejtën ndërkombëtare, pasi nuk ekziston ndalim i përgjithshëm mbi shpalljet e pavarësisë në të drejtën ndërkombëtare. Gjykata sqaroi gjithashtu se deklarata nuk shkel Rezolutën 1244 të Këshillit të Sigurimit të OKB-së, pasi nuk buronte nga Institucionet e Përkohshme të Vetëqeverisjes (IPVQ), por nga përfaqësuesit e Kosovës që vepronin jashtë asaj kornize. Për më tepër, rasti i Kosovës njihet gjerësisht si sui generis, një rast i paprecedentë që rrjedh nga

---

3 Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë. (22 korrik 2010). Opinioni këshillimor mbi përputhshmërinë me të drejtën ndërkombëtare të shpalljes së njëanshme të pavarësisë në lidhje me Kosovën (Rasti nr. 141). Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë. <https://www.ictj.org/case/141>

shpërbërja e Jugosllavisë, administrimi ndërkombëtar afatgjatë nën OKB-në dhe dështimi i negociatave sipas planit të Ahtisaarit. Ky kontekst unik e dallon atë nga kërkesat e zakonshme për vetëvendosje dhe minon argumentin se Kosova po vendos një precedent për shkëputje në kundërshtim me të drejtën ndërkombëtare.

Spanja pretendon se qëndrimi i saj ndaj Kosovës është në përputhje me Rezolutën 1244 të Këshillit të Sigurimit të OKB-së, e cila përcakton se Këshilli i Sigurimit duhet të vendosë për statusin e ardhshëm të Kosovës. Ata e refuzojnë IPVQ-në, duke pohuar se ajo mund të kuptohet në mënyrë të rrezikshme si një ndryshim i sistemit të vendosur nga Karta e OKB-së. Për më tepër, Spanja argumenton gjithashtu se heshtja nga Këshilli i Sigurimit shihet nga Madridi si një devijim nga konsensusi brenda bashkësisë ndërkombëtare dhe kuptohet si një formë pranimit. Prandaj, ata hedhin poshtë pretendimin se procesi i filluar me Rezolutën 1244 ka përfunduar, pasi kjo do t'i jepte vlefshmëri shpalljes së pavarësisë së Kosovës. Si rezultat, Spanja pretendon se është e përkushtuar ndaj qasjes neutrale ndaj statusit sikurse Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së dhe mbron me vendosshmëri Rezolutën 1244 të Këshillit të Sigurimit të OKB-së si autoritet aktual, për sa kohë që Këshilli i Sigurimit i OKB-së nuk thotë të kundërtën.

Çështjet e Brendshme: Katalonia dhe Krahina Baske

Qëndrimi i Spanjës për mosnjohjen e Republikës së Kosovës nuk mund të kuptohet pa marrë në konsideratë arsyetimin e Madridit zyrtar pas narrativës dhe pozicionimit të tij në kuadrin ligjor. Situata e brendshme e Spanjës është shumë komplekse për shkak të ndarjes së saj në Komunitete Autonome, ku sfidat e përsëritura territoriale të paraqitura nga rajonet e Katalonisë dhe Krahinës Baske paraqesin vështirësi për njohjen e Kosovës. Shpjegimi ligjor i Spanjës mbështetet në një interpretim jo kompromis të normave dhe ligjit ndërkombëtar, për rastin e Kosovës, duke përfshirë parimet e përmendura më parë të integritetit territorial, të drejtën për vetëvendosje dhe mosnjohjen e shkëputjeve të njëanshme. Këto parime janë të pandashme nga përpjekja e brendshme e Spanjës për të ruajtur unitetin kushtetues dhe për të shmangur krijimin e precedentëve të njohjes që mund të nxisin kërkesat e brendshme separatiste.

Krahasimi kryesor politik që bën Spanja me Kosovën vjen nga rajoni i Katalonisë, ku shpallja e pavarësisë së Kosovës u konsiderua si një precedent ligjor dhe simbolik për lëvizjet nacionaliste separatiste pro-katalanase.⁴ Ky perceptim u bë sfidues për qeverinë spanjolle gjatë referendumit të pavarësisë së Katalonisë në vitin 2017 dhe shpalljes pasuese të njëanshme të pavarësisë (UDI-DUP) nga Parlamenti i Katalonisë më 27 tetor 2017.⁵ Anëtarët e qeverisë katalanase dhe udhëheqës të shquar pro-pavarësisë, si Carles Puigdemont, e referuan Kosovën si një model për mënyrën se si kombet pa shtet mund të kërkojnë vetëvendosjen pa marrëveshjen e shtetit amë⁶ (Archynnewsy, 2024).

4 Sarriá, P., & Demjaha, A. (2019). Marrëdhëniet Kosovë-Spanjë dhe dilemat mbi problemin e mosnjohjes. *SEEU Review*, 14(1), 69–90. <https://doi.org/10.2478/seeur-2019-0005>

5 Consell per la República Catalana. (2022, shtator). Deklarata e Pavarësisë së Republikës Katalane [PDF]. https://gestio.consellrepublica.cat/wp-content/uploads/2022/09/ANGL_02-1.pdf

6 Archynnewsy. (2024). Diplomatat kanë frikë se qeveria do ta përdorë precedentin e Kosovës për të legjitimuar bisedimet e saj me Puigdemont. Archynnewsy. <https://www.archynnewsy.com/diplomats-fear-that-the-government-will-use-the-koso-vo-precedent-to-legitimize-its-talks-with-puigdemont/>

Megjithatë, është thelbësore të theksohet se literatura ekzistuese argumenton se rastet e Kosovës dhe Katalonisë janë të ndryshme si në kontekstin e tyre ligjor, ashtu edhe në atë politik⁷ (Borgen, 2010). Kosova doli nga shpërbërja e dhunshme e Jugosllavisë, një kontekst i shënuar nga shkelje sistematike të të drejtave të njeriut dhe mohimi i vetëqeverisjes kuptimplote për popullsinë e saj shumicë. Ajo u vu nën administrimin e OKB-së (UNMIK) pas Rezolutës 1244 të KS të OKB-së, dhe pavarësia e saj pasoi një proces gjithëpërfshirës ndërmjetësimi ndërkombëtar të udhëhequr nga i Dërguari Special i OKB-së Martti Ahtisaari, duke kulmuar në një periudhë pavarësie të mbikëqyrur. Nga ana tjetër, Katalonia është një rajon autonom brenda një shteti anëtar të konsoliduar të BE-së, me vetëqeverisje të gjerë kushtetuese dhe pa një histori të krahasueshme të shtypjes së sponsorizuar nga shteti ose administrimit ndërkombëtar (shih Tabelën 1). Iniciativat e saj të njëanshme për pavarësi ishin çështje kushtetuese të brendshme, pa përfshirjen ose miratimin e bashkësisë ndërkombëtare. Si e tillë, Kosova konsiderohet një rast sui generis në të drejtën ndërkombëtare, ndërsa Katalonia bie strikt brenda kornizës së brendshme kushtetuese të Spanjës.

Për qeverinë spanjolle, këto ngjarje u konsideruan thellësisht shkatërruese. Qëndrimi i Madridit zyrtar ndaj deklaratës së njëanshme të pavarësisë së Katalonisë (UDI-DUP) përbën shkelje të qartë të Kushtetutës Kombëtare të vitit 1978, e cila, në nenin 2, përcakton pandashmërinë e kombit spanjoll, dhe njëkohësisht parashikon autonomi rajonale brenda një shteti të bashkuar⁸ (Spanjë, 1978). Në këtë kontekst, pozicionimi ligjor i Spanjës mbi integritetin territorial dhe vetëvendosjen zbatohet jo vetëm ndaj shteteve të treta, por edhe ndaj aktorëve të brendshëm, duke reflektuar një frikë të drejtpërdrejtë për njohjen e Kosovës dhe dhënies së legjitimitetit për lëvizjet e njëanshme, të tilla si ajo e Katalonisë.

7 Borgen, C. J. (2010). Nga Kosova në Kataloni: Separatizmi dhe integrimi në Evropë. *Revista e së Drejtës Ndërkombëtare Goettingen*, 2(3), 997–1033. <https://doi.org/10.3249/1868-1581-2-3-borgen>

8 Spanjë. (1978). Kushtetuta Spanjolle, Neni 2. *Gazeta Zyrtare e Shtetit*. <https://www.boe.es/eli/es/c/1978/12/27/%281%29/con>

Shqetësimet e Spanjës shtrihen edhe në Krahinë Baske, historia e separatizmit të të cilit është shënuar nga lufta e armatosur e Euskadi Ta Askatasuna (ETA - Atdheu dhe Liria Baske), një organizatë nacionaliste përgjegjëse për dekada të tëra dhune politike në ndjekje të pavarësisë baske. Edhe pse konflikti bask u demilitarizua në vitin 2011 me ndërprerjen përfundimtare të aktivitetit të tij të armatosur, trashëgimia e separatizmit të armatosur mbetet një simbol i fuqishëm i brishtësisë së brendshme.

Lidhur me këtë çështje, Madridi zyr tar ka tërhequr paralele të imëta midis ETA-s dhe Ushtrisë Çlirimtare të Kosovës (UÇK), pasi të dy organizatat e armatosura u shfaqën si lëvizje nacionaliste dhe u angazhuan në kryengritje të armatosur. Edhe pse kërkesa ligjore e Madridit zyrtar në Gjykatën Ndërkombëtare të Drejtësisë nuk i lidhi kurrë drejtpërdrejt dy organizatat, analogjitë themelore të shkëputjes përmes forcës dhe kërkesave politike pas konfliktit për pavarësi formësuan qëndrimin e Spanjës. Prandaj, njohja e Republikës së Kosovës, sipas mendësisë spanjolle, do të rritte rrezikun e një potenciale legjitimitimi të

përdorimit të dhunës si mjet për arritjen e shtetësisë, duke dëmtuar normat ndërkombëtare, duke ndaluar shkëputjen përmes forcës dhe duke glorifikuar lëvizje të tilla në nivel vendor..

Për më tepër, si Katalonia ashtu edhe Rajoni Baskë gëzojnë autonomi më të gjerë sipas Kushtetutës së Spanjës; ato kanë parlamentet e tyre, forcat policore dhe kompetencat fiskale. Spanja ka pohuar vazhdimisht se këto mekanizma të vetëqeverisjes së brendshme i bëjnë të pavlefshme kërkesat për shkëputje justifikuese. Siç është ekspozuar në parashtrësën e Madridit në GJND, vetëvendosja duhet të ushtrohet brenda kornizave ekzistuese ligjore dhe pavarësia e njëanshme nuk njihet as për Kosovën, as për Kataloninë, as për Krahinë Baskëve.

Për të vizualizuar ndryshimet ligjore dhe politike midis Kosovës, Katalonsë dhe Krahinës Baske, shihni këtë tabelë që krahason proceset dhe pozicionimet e ndryshme historike të këtyre tre rajoneve:

TABELA 1: Kosova krahasuar me Kataloninë dhe Vendin e Baskëve: Analiza e Ngjashmërisë me Kosovën

LEGJENDË: ■ Ngjashmëri e fortë me Kosovën ■ Ngjashmëri e pjesshme me Kosovën ■ Ngjashmëri e dobët / pa ngjashmëri me Kosovën

	KOSOVA	KATALONIA	KRAHINA BASKE
STATUSI HISTORIK	Krahinë autonome në Jugosllavi (1974), autonomia u shfuqizua në vitin 1989 dhe nën administrimin e OKB-së (1999–2008).	■ Komunitet Autonom në Spanjë, me pretendime historike për shtetësi.	■ Komunitet Autonom në Spanjë, me pretendime historike për shtetësi.
ADMINISTRIM NDËRKOMBËTAR	Po (UNMIK, 1999–2008).	■ Jo.	■ Jo.
LIDHJET KUSHTETUESE NË KOHËN E SHPALLJES SË PAVARËSISË	Shkëputur nga Serbia në vitin 1989; asnjë lidhje kushtetuese funksionale që nga viti 1999.	■ Integrim i plotë kushtetues brenda Spanjës gjatë UDI-DUP-së së vitit 2017.	■ Integrim i plotë kushtetues brenda Spanjës
KONFLIKT/DHUNË	Konflikti i armatosur, spastrim etnik, ndërhyrje e NATO-s, krizë humanitare.	■ Asnjë konflikt i armatosur; mosmarrëveshje politike dhe ligjore.	■ Konflikti i armatosur i së kaluarës (ETA), i demilitarizuar që nga viti 2011.

REAGIM NDËRKOMBËTAR	Ndërhyrja e OKB-së/ NATO-s, negociatat ndërkombëtare dhe njohja e pjeshme si shtet i pavarur.	■ Asnjë ndërhyrje ndërkombëtare; UDI-DUP nuk u njoh ndërkombëtarisht.	■ Asnjë ndërhyrje ndërkombëtare; asnjë UDI-DUP në historinë e kohëve të fundit.
KORNIZA LIGJORE PËR VETËQEVERISJEN	Vetëqeverisje e administruar nga OKB-ja, Plani Ahtisaari, negociata të dështuara me Serbinë.	■ Autonomi e gjerë sipas Kushtetutës Spanjolle; UDI-DUP i vitit 2017 u shpall jokushtetues.	■ Autonomi e gjerë sipas Kushtetutës Spanjolle; asnjë UDI-DUP e kohëve të fundit.
ARGUMENTI I SECESIONIT JUSTFIKUES	E FORTË: shkelje të rënda të të drejtave të njeriut, mungesë e alternativave, administrim ndërkombëtar.	■ E DOBËT: nuk ka shtypje sistematike ose mohim të të drejtave aktualisht.	■ E DOBËT: autonomi e gjerë, asnjë shtypje sistematike aktuale.
NJOHJA NGA KOMUNITETI NDËRKOMBËTAR	Është njohur nga më shumë se 100 shtete,	■ Nuk njihet nga asnjë shtet.	■ Nuk njihet nga asnjë shtet.
QËNDRIMI I BE-SË	Shumica e shteteve të BE-së e pranojnë se BE-ja e konsideron Kosovën një rast sui generis.	■ BE-ja mbështet integritetin territorial të Spanjës.	■ BE-ja mbështet integritetin territorial të Spanjës.
SITUATA AKTUALE.	De facto i pavarur, me njohje të kufizuar ndërkombëtare.	■ Shkallë e lartë autonomisë brenda Spanjës.	■ Shkallë e lartë autonomisë brenda Spanjës.
VLERA E PRECEDENTIT	Argumentuar gjerësisht si rast sui generis, jo një precedent për lëvizjet e tjera separatiste.	■ Qeveria spanjolle i frikësohet një efekti precedenti.	■ Qeveria spanjolle i frikësohet një efekti precedenti.

ANALIZË: Kjo matricë përdor Kosovën si pikë reference për të vlerësuar ngjashmëritë me Kataloninë dhe Vendin e Baskëve. Kodimi me ngjyra në kolonat për Kataloninë dhe Vendin e Baskëve tregon nivelin e ngjashmërisë së tyre me situatën specifike të Kosovës.

Siç u përmend më parë, opinioni këshillues i GJND-së në vitin 2010 krijoi një pikë kthese në diskursin ligjor ndërkombëtar lidhur me pavarësinë e Kosovës. Opini i këshillues, i kërkuar nga Asambleja e Përgjithshme e OKB-së, trajtoi çështjen specifike nëse deklarata e miratuar nga Kosova në vitin 2008 shkelte të drejtën ndërkombëtare. Në përfundimin e

saj, GJND-ja ⁹ konstatoi se si shpallja e pavarësisë e vitit 2008 nuk shkeli të drejtën ndërkombëtare, duke përfshirë Kartën e OKB-së, normat globale të sovranitetit dhe integritetit territorial, apo Rezolutën

⁹ Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë. (22 korrik 2010). Opini i këshillimor mbi përputhshmërinë me të drejtën ndërkombëtare të shpalljes së njëanshme të pavarësisë në lidhje me Kosovën (Rasti nr. 141). Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë. <https://www.icj-cij.org/case/141>

1244 të Këshillit të Sigurimit të OKB-së. Gjykata argumentoi se e drejta ndërkombëtare nuk i ndalon deklaratat e shpalljes së pavarësisë, konkretisht "se fushëveprimi i integritetit territorial është e kufizuar në sferën e marrëdhënieve midis shteteve", prandaj vetë akti nuk mund të konsiderohej i paligjshëm. Megjithatë, Gjykata e kufizoi shtrirjen e mendimit të saj, duke mos dhënë gjykim nëse Kosova kishte arritur shtetësinë apo nëse ndarja e saj ishte e justifikuar sipas parimeve të përgjithshme të vetëvendosjes.

Ky interpretim i kufizuar nxiti kritikët nga shtete si Spanja të argumentonin se GJND-ja kishte anashkaluar frymën e integritetit territorial dhe kishte injoruar implikimet e mundshme për lëvizjet e brendshme separatiste të vendeve të tjera. Pavarësisht kësaj, opinioni ofroi arsytim kritik ligjor për shtetet që tashmë e kishin njohur Kosovën ose po mendonin ta bënin këtë, veçanërisht brenda BE-së. Është e rëndësishme të theksohet se kufizimi i qëllimshëm i GJND-së në lidhje me pikëpamjet e saj mbi Kosovën u konsiderua nga shumë shtete si një ftesë për të bërë vlerësimet e tyre ligjore dhe politike, dhe jo si një precedent për raste të tjera separatiste.

Prandaj, me shpalljen e pavarësisë së Kosovës në vitin 2008, shumë shtete anëtare të BE-së përqaftuan argumentin sui generis për të justifikuar njohjen, duke ruajtur një distancë midis rasti të Kosovës dhe pretendimeve të tjera të kontestuara ose separatiste. Për më tepër, BE-ja lëshoi një opinion që përshkruante qartë Kosovën si një rast sui generis, duke theksuar rrethanat unike dhe duke deklaruar se kjo nuk do të krijonte një precedent për lëvizje të tjera separatiste.¹⁰ Për më tepër, gjatë procedurave në GJND, shtetet si Franca, Gjermania, Italia dhe Belgjika kanë përshëndetur në mënyrë të qartë rrethanat unike ligjore dhe politike të Kosovës në deklaratat e tyre me shkrim, duke argumentuar se ky rast është thelbësisht i ndryshëm nga shembuj të tillë si Britanija, Bavaria, Sardinia, Flandria ose ndonjë rajon tjetër me aspirata për pavarësi. Kjo argumentim u mundësoi atyre të mbështesin shtetësinë e Kosovës pa minuar parimin e integritetit territorial dhe duke shmangur krijimin e precedentëve për këtë lloj lëvizjeje separatiste.

Si shembull, vendimi i Belgjikës për të njohur Kosovën ilustron se si vendet anëtare të BE-së

mund të balancojnë mbështetjen për pavarësinë e Kosovës me konsideratat e tyre të brendshme. Si një shtet me rregullim federal me lëvizje aktive nacionaliste flamane, Belgjika u përball me ndjeshmëri të mundshme të brendshme. Megjithatë, ajo e diferencoi Kosovën si një rast sui generis, i bazuar në shpërbërjen e dhunshme të Jugosllavisë, administrimin e OKB-së dhe bisedimet e ndërmjetësuar ndërkombëtarisht për statusin. Ky qëndrim i pozicionuar i lejoi Belgjikës të njohë Kosovën pa frikën e legjitimitit të pretendimeve për pavarësi të Flandrisë. Spanja, nga ana tjetër, ka qenë vazhdimisht kundër njohjes për shkak të qasjes së saj të rreptë kushtetuese ndaj integritetit territorial dhe shqetësimeve për Kataloninë dhe Krahinën Baske. Ndryshe nga Belgjika, Spanja e percepton çdo njohje të Kosovës si një precedent të mundshëm për lëvizjet separatiste të brendshme, edhe pse BE-ja dhe GJND-ja kanë trajtuar qartë Kosovën si një rast unik. Me fjalë të tjera, ndërsa Belgjika e ndau rastin e Kosovës nga konteksti i saj i brendshëm, Spanja ka zgjedhur t'i ngatërrojë të dyja, duke çuar në mosnjohjen e saj të vazhdueshme politike.

Argumenti sui generis për Kosovën mbështetet në disa karakteristika të dallueshme dhe unike të historisë politike dhe ligjore të Kosovës: a) Humbja e lidhjeve kushtetuese me Serbinë, duke pasuar parasysh se Kosova fitoi statusin e autonomisë në vitin 1974 përmes Kushtetutës së Jugosllavisë dhe përjetoi një shpëputje historike përmes suspendimit të këtij statusi nga ana e Serbisë në vitin 1989. Kjo do të thotë se lidhjet ligjore dhe institucionale midis të dyja vendeve ishin joekzistente, dhe për pasojë, shpallja e pavarësisë nuk ka lidhje me shpëputjen e një rajoni funksional brenda një shteti demokratik. b) Administrimi ndërkombëtar, në të cilën u vendos Kosova pas ndërhyrjes së NATO-s, përmes Rezolutës 1244 të Këshillit të Sigurimit të OKB-së, duke riafirmuar se para vitit 2008, Kosova nuk qeverisej nga Serbia, por nga misioni i UNMIK-ut. c) Rasti i spastrimit etnik dhe i shpëputjes justifikuese, pas rasteve të shkeljeve të të drejtave të njeriut, krimeve të luftës, spastrimit etnik dhe zhvendosjes me forcë të rreth 800,000 personave që synonin shqiptarët e Kosovës gjatë luftës (1998–1999). Justifikimi i pavarësisë së Kosovës përmes shpëputjes justifikuese u pranua gjerësisht, edhe pse GJND-ja nuk e mbështeti zyrtarisht atë, ajo as nuk e hodhi poshtë atë, duke lënë të hapur mundësinë që shtetet të përdorin një arsytim të tillë në vendimet e tyre të politikës së jashtme.

¹⁰ Parlamenti Evropian. (19 shkurt 2008). Komunikatë për shtyp: IPR(2008)02-19 – Deklarata e pavarësisë së Kosovës [PDF]. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_info/2008/EN/03A-DV-PRESSE_IPR\(2008\)02-19\(21734\)_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/presse/pr_info/2008/EN/03A-DV-PRESSE_IPR(2008)02-19(21734)_EN.pdf)

Kornizat e bashkëpunimit Kosovë-BE

Pozicioni i Bashkimit Evropian është karakterizuar nga një ekuilibër midis mbështetjes së aspiratave evropiane të Kosovës dhe akomodimit të pozicioneve të ndryshme diplomatike të anëtarëve të saj. Një moment historik në marrëdhëniet midis Kosovës dhe BE-së është Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit (MSA), e nënshkruar në vitin 2015 dhe hyrë në fuqi në vitin 2016, e cila shënon marrëdhënien e parë kontraktuale midis dy entiteteve.¹¹

MSA-ja është një komponent i politikës së zgjerimit të BE-së në Ballkanin Perëndimor, e cila synon të inkurajojë dialogun politik, bashkëpunimin ekonomik dhe përafrimin me standardet e BE-së. Sa i përket Kosovës, MSA-ja përfaqëson njohjen formale të filozofisë së saj evropiane, duke ofruar një kuadër ligjor, institucional dhe ekonomik. Kjo marrëveshje e obligon Kosovën të përafrojë legjislacionin e saj me standardet e BE-së, të forcojë sundimin e ligjit dhe të promovojë parimet e qeverisjes së mirë, të drejtave të njeriut dhe një ekonomie tregu. Karakteristikat kryesore të MSA-së janë statusi i saj me formulim neutral dhe fakti që qasja e saj siguron pjesëmarrjen e të gjitha shteteve anëtare të BE-së, përfshirë pesë vendet që nuk e njohin pavarësinë e saj, pasi marrëveshja u nënshkrua nga BE-ja si e tërë, dhe jo nga shtetet individuale, duke i mundësuar Spanjës të forcojë rrugën evropiane të Kosovës pa ndryshuar qëndrimin e saj zyrtar.

Megjithatë, interpretimi ligjor i MSA-së nuk erdhi pa kundërshtim nga Spanja. Në vitin 2020, Gjykata e Përgjithshme (Rasti T-370/19) konfirmoi se BE-ja mund ta trajtojë Kosovën si një "vend të tretë" edhe pa njohjen universale të shtetësisë, pavarësisht përpjekjeve të Madridit zyrtar për të rrëzuar argumente të tilla.¹² Gjykata theksoi se MSA-ja i

jep Kosovës pjesëmarrje në organet dhe kornizat rregullatore të BE-së, mbi një bazë neutraliteti ndaj statusit, duke siguruar që pjesëmarrja e saj nuk nënkupton njohje nga BE-ja ose shtetet anëtare të saj. Kundërshtimi i paraqitur nga Spanja sqaron kujdesin e saj të vazhdueshëm, edhe pse vendimi i Gjykatës përforcoi qasjen gjithëpërfshirëse të BE-së, duke mundësuar integrimin funksional në strukturat evropiane pavarësisht ndjeshmërisë politike.

Pavarësisht mosnjohjes nga Spanja, angazhimi i saj me MSA-në ilustron një qasje pragmatike ndaj rrugës së Kosovës drejt strukturave evropiane. Me marrëveshjen e MSA-së, Spanja pranon domosdoshmërinë e stabilitetit dhe përparimit në Ballkanin Perëndimor, veçanërisht në Kosovë, duke mundësuar bashkëpunim praktik dhe duke hapur kanale indirekte për angazhim dhe komunikim në mungesë të marrëdhënieve diplomatike formale. MSA-ja i ka sjellë përfitime të prekshme Kosovës, duke përfshirë rritjen e tregtisë me BE-në, qasjen në ndihma për zhvillim dhe një plan të qartë reformash. Për më tepër, ajo ka pasuruar legjitimitetin ndërkombëtar të Kosovës duke forcuar statusin e saj si një partner i besueshëm në rajon, si dhe duke e afruar Spanjën në një marrëdhënie relativisht më të afërta diplomatike, duke iu bashkuar ngadalë Greqisë si një vend më miqësor që ende nuk e njeh.

Në kontekstin e marrëdhënieve Kosovë-Spanjë, MSA-ja tregon se si fuqia e butë dhe diplomacia fleksibile e BE-së kapërcëjnë ndarjet midis shteteve që e njohin dhe atyre që nuk e njohin. Edhe pse marrëveshja nuk e zgjidh çështjen e njohjes, ajo ofron një platformë për angazhim konstruktiv dhe një përafrim të mundshëm gradual, duke ofruar një model për bashkëpunim teknik që bashkëjeton me kujdesin diplomatik.

Viti 2024 shënon një zhvillim tjetër të rëndësishëm në ambicjet evropiane të Kosovës, me dy zhvillime kryesore: progresin në aplikimin për anëtarësim në

11 EUR-Lex. (2016). Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit (MSA) midis Bashkimit Evropian dhe Kosovës. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4314927>

12 Gjykata e Përgjithshme. (2020). Aktgjykimi i Gjykatës së Përgjithshme (Dhoma e Nëntë) e 23 shtatorit 2020, Mbretëria e Spanjës kundër Komisionit Evropian (Çështja T-370/19, ECLI:EU:T:2020:440). <https://curia.europa.eu/juris/document/>

[document.jsf?docid=231508&doclang=EN](#)

Këshillin e Evropës (KE) dhe arritjen e liberalizimit të vizave në Zonën Shengen.

KiE, institucioni kryesor që mbrojnë të drejtat e njeriut dhe demokracinë në kontinent, ka qenë simbol i evropianizmit. Në prill të vitit 2024, Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës (APKE) ndau një rekomandim për një ftesë që Kosova të bëhet anëtare e KiE-së, një qasje e perceptuar si historike si për Kosovën ashtu edhe për vetë KiE-në.¹³ Ky propozim aplikimi pasoi pas një shqyrtimi të plotë statutor dhe ligjor, siç përshkruhet në detaje në raportin e Parlamentit Evropian¹⁴ dhe në Opinionin Statutor të APKE-së,¹⁵ të dy palët pranuan përafërimin progresiv të Kosovës me standardet e KiE-së, duke theksuar fusha të tilla si të drejtat e njeriut, demokracia dhe sundimi i ligjit. Njëkohësisht, raporti dhe opinionin komentuan se reforma shtesë në lidhje me të drejtat e pakicave dhe pavarësinë gjyqësore janë ende të nevojshme.

Siç pritej, Spanja dhe shtetet e tjera që nuk e njohin Kosovën ruajtën kujdesin e tyre diplomatik, duke marrë pjesë në shqyrtime ndërkohë që mbajtën qëndrimin e tyre të mosnjohjes. Për më tepër, KiE, ashtu si BE-ja, miratoi një qasje neutrale ndaj statusit, e cila i mundëson aplikimit të Kosovës të vazhdojë pa kërkuar njohje nga shtetet anëtare. Nëse Kosova arrin statusin e anëtares së plotë, ajo do të hyjë nën ombrellën e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ) dhe organeve të tjera të KiE-së, gjë që do të forcojë kuadrin e saj ligjor dhe të të drejtave të njeriut, duke konsoliduar më tej legjitimitetin e saj ndërkombëtar.

Në të njëjtën kohë, Kosova arriti liberalizimin e shumëpritur të vizave me BE-në në Zonën Shengen, duke ndjekur udhërrëfyesin për liberalizimin e vizave nga viti 2012¹⁶ dhe rekomandimin e Komisionit

Evropian në maj të vitit 2016. Që nga viti 2024, kosovarët janë të kualifikuar për udhëtime pa vizë për qëndrime të shkurtra, një zhvillim i rëndësishëm i festuar si një hap i madh përpara në aspiratat evropiane të Kosovës.¹⁷ Vitet e negociatave teknike dhe politike kanë bërë që ndikimi i liberalizimit të vizave të ndihet në terren, pasi sipas analistëve të UNDP-së pritet të ketë një rritje të lëvizshmërisë, mundësive arsimore dhe ekonomike, gjë që do të forcojë edhe më shumë ndjenjën e përkatësisë evropiane midis kosovarëve.¹⁸

Administrata e Madridit ka konfirmuar se do të njohë pasaportat e Kosovës për udhëtimet në zonën Shengen, duke theksuar edhe një herë qasjen neutrale ndaj statusit të këtij liberalizimi.¹⁹ Në të njëjtën linjë mendimi, gjatë diskutimeve në lidhje me liberalizimin e vizave të Kosovës dhe lidhjen e saj me funksionalizimin e Sistemit Evropian të Informacionit dhe Autorizimit të Udhëtimit (ETIAS), Spanja ka mbështetur zgjidhje që nuk ndikojnë në politikën e saj të njohjes²⁰ (SchengenVisaInfo, 2022).

Kur merren së bashku, këto zhvillime nënkuptojnë një njohje gjithnjë e më rritje të statusit të Kosovës në Evropë dhe në nivel ndërkombëtar. Anëtarësimi në Këshillin e Evropës do të nënkuptonte jo vetëm fitimin e aksesit në mekanizmin më të njohur evropian të të drejtave të njeriut, por edhe një sinjal të pranimit në rritje të shtetësisë së saj, madje edhe nga vendet që nuk e njohin. Duke e kombinuar këtë me lirinë e lëvizjes që sigurohet nga liberalizimi i vizave, do të bëhej gjithnjë e më e vështirë të justifikohej përjashtimi i saj nga njohja e plotë, duke e integruar më tej Kosovën brenda kornizës institucionale evropiane.

13 Gjykata e Përgjithshme. (2020). Aktgjykimi i Gjykatës së Përgjithshme (Dhoma e Nëntë) e 23 shtatorit 2020, Mbretëria e Spanjës kundër Komisionit Evropian (Çështja T-370/19, ECLI:EU:T:2020:440). https://www.coe.int/en/web/portal/-/pace-recommends-that-kosovo*-becomes-a-member-of-the-council-of-europe

14 Parlamenti Evropian. (2025). Raporti A-10-2025-0075_EN.. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-10-2025-0075_EN.html

15 Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës. (16 prill 2024). Opinionin 302 (2024): Aplikimi i Kosovës për anëtarësim në Këshillin e Evropës. <https://pace.coe.int/en/files/33496>

16 Komisioni Evropian. (14 qershor 2012). Komisioni i dorëzon qeverisë së Kosovës udhërrëfyesin për vizat (Njoftim për shtyp IP/12/605). https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_12_605

17 Komisioni Evropian. (3 janar 2024). Udhëtim pa viza për qytetarët e Kosovës në BE. https://home-affairs.ec.europa.eu/news/visa-free-travel-kosovo-citizens-eu-2024-01-03_en

18 UNDP Kosovë. (2024). UNDP publikon analizën e Pulsit Publik mbi efektet e liberalizimit të vizave. <https://www.undp.org/kosovo/press-releases/undp-publishes-public-pulse-analysis-effects-visa-liberalization>

19 Euractiv. (2024). Spanja konfirmon njohjen e pasaportave të Kosovës, jo pavarësinë. <https://www.euractiv.com/section/politics/news/spain-confirms-recognition-of-kosovo-passports-not-independence/>

20 SchengenVisaInfo. (2022). A e mbështet Spanja propozimin për të lidhur procesin e liberalizimit të vizave të Kosovës me funksionalizimin e ETIAS? <https://schengenvisa-info.com/news/does-spain-support-proposal-to-link-kosovo-visa-liberalisation-process-with-the-operationalisation-of-etias/>

Shoqëria Civile si një mundësi për bashkëpunim?

Pas hulumtimit të pozicionimeve ndërkombëtare, për të kuptuar plotësisht "gjendjen aktuale", është thelbësore të analizohen organizatat e shoqërisë civile duke rishikuar diskutimet e tyre në tryeza të rrumbullakëta, raportet e think tank-eve dhe studimet mbi diplomacinë ndërkombëtare të Kosovës. Ky seksion është jetik, pasi shoqëria civile krijon mundësi për zyrtarët që të marrin pjesë në biseda joformale dhe të adresojnë hapësirat ku diplomacia e autorizuar është e kufizuar, siç është rasti midis Kosovës dhe Spanjës. Duke ofruar kërkime të pavarura dhe duke nxitur dialogët, organizatat e shoqërisë civile ndikojnë si në opinionin publik ashtu edhe në debatet politike në nivel kombëtar dhe evropian.

Raportet e fundit nga institutet kryesore analitike nxjerrin në pah gjetje dhe rekomandime të rëndësishme lidhur me të ardhmen e marrëdhënieve Kosovë–Spanjë. Për shembull, gjatë një diskutimi në tryezë të rrumbullakët sipas rregullave të Chatham House, Këshilli për Qeverisje Përfshirëse (CIG) identifikoi se kushti kryesor për njohjen nga pesë vendet që nuk e kanë njohur Kosovën do të ishte pranimi i Kosovës nga ana e Serbisë. Edhe pse përfaqësuesit e Kosovës argumentuan se ishte një situatë e padrejtë sepse pala tjetër nuk ishte konstruktive. Zërat nga vendet që nuk e kanë njohur Kosovën ranë dakord se nëse Kosova do të bënte përparim të konsiderueshëm në demokraci, të drejtat e pakicave dhe do të refuzonte bashkimin me Shqipërinë, ata besonin se qeveritë e tyre do ta rishqyrtonin qëndrimin e tyre ndaj Kosovës.²¹

Për më tepër, Fondacioni Carnegie për Paqe Ndërkombëtare ka vënë në dukje se dialogu i ngecur midis Beogradit dhe Prishtinës dhe BE-së po dëmton pozicionin evropian të Kosovës, duke nxjerrë në pah përçarjen e saj të brendshme dhe mungesën e progresit me pesë vendet që nuk e kanë njohur

Kosovën.²² Ata gjithashtu theksuan se kufizimet e BE-së, të vendosura si përgjigje ndaj përshkallëzimit në veri të Kosovës në vitin 2023, vazhdojnë të zbatohen, pavarësisht se Përfaqësuesi i Lartë i Komisionit Evropian, Josep Borrell, këshilloi kundër tyre në vitin 2024. Megjithatë, Fondacioni Carnegie komunikoi se Përfaqësuesi Special i sapoemëruar i BE-së, Peter Sorensen, paraqet një mundësi të rëndësishme për Kosovën për të ringjallur dialogun me Serbinë. Në përgjithësi, ky opinion think tank propozon një udhërrëfyes veprimi të BE-së për të hequr sanksionet, një angazhim më proaktiv me komunitetet në veri të Kosovës dhe, lidhur me marrëdhëniet Kosovë–Spanjë, sugjeron që BE-ja duhet të fillojë dialogje të ndara me vendet që nuk e kanë njohur.

Siç vërehet, çdo marrëveshje politike duhet të arrihet përmes një dialogu të ndërmjetësuar nga BE-ja. Grupi për Studime Juridike dhe Politike (GLPS) thekson nevojën për një moment pozitiv të ri midis Kosovës dhe Serbisë, duke nxjerrë në pah se progresi në këtë fushë mund të ndikojë në mënyrë indirekte në qëndrimin diplomatik të Spanjës, duke reduktuar rreziqet politike.²³ Prandaj, siç përmendet në raportin e Carnegie, Peter Sorensen do të bëhet një figurë kyçe, pasi ai deklaroi se fokusi i tij kryesor do të jetë të "ringjallë dialogun", një mundësi e paprecedent për diplomatët kosovarë që t'i përmbahen marrëveshjes së Ohrit të vitit 2023, ose të arrijnë një marrëveshje të re të përshtatshme. Sidoqoftë, zyrtarët e Kosovës duhet të shfrytëzojnë këtë mundësi që sjell Sorensen, pasi ai nuk është anëtar i asnjërës nga pesë vendet që nuk e njohin Kosovën.

Së fundmi, duke marrë parasysh punimin nga Fondacioni i Kosovës për Shoqëri të Hapur (KFOS) mbi analizën e politikave të shteteve anëtare të

21 Këshilli për Qeverisje Gjithëpërfshirëse. (2021). Pesë vendet mosnjohëse të BE-së dhe Kosova. <http://www.cigonline.net/wp-content/uploads/2021/05/EU-%E2%80%99s-Five-Non-Recognizers-and-Kosovo-1.pdf>

22 Fondacioni Carnegie për Paqe Ndërkombëtare. (2025). Kapërcimi i inercisë në Kosovë. <https://carnegieendowment.org/research/2025/05/overcoming-inertia-in-kosovo?lang=en>

23 Grupi për Studime Juridike dhe Politike. (2024, Korrik). E ardhmja e dialogut Kosovë–Serbi: Normalizimi si një ushtrim Sizifian (Shënimi Politik Nr. 01/2024). <https://legalpoliticalstudies.org/the-future-of-kosovo-serbia-dialogue-normalization-as-a-sisyphian-exercise/>

BE-së ndaj Kosovës,²⁴ Ruth Ferrero-Turrión kur foli për Spanjën, theksoi rëndësinë e simpatisë historike midis Serbisë dhe Spanjës, e cila së bashku me çështjet e brendshme, është evidentuar si një nga arsyt kryesore të politikave spanjolle ndaj Kosovës. Siç tregohet në dokument, ish-Ministri i Jashtëm spanjoll José García Margallo përmendi se, në të vërtetë, motivimi për mosnjohje qëndron në Kataloninë dhe Krahinën Baske pavarësisht situatës së pakrahasueshme dhe theksoi se Spanja do të ndihmojë zhvillimin e Kosovës edhe pa njohje. Megjithatë, Spanja është përqendruar kryesisht në mbështetjen e dialogut Beograd-Prishtinë të ndërmjetësuar nga BE-ja në vend të formave të tjera të bashkëpunimit ose ndihmës së drejtpërdrejtë. Për më tepër, ky raport identifikon angazhimin e shoqërisë civile midis dy palëve si një vështirësi, e cila, me liberalizimin e fundit të vizave, hap mundësi të reja. Studimi përmend disa organizata relevante të shoqërisë civile spanjolle, të tilla si Real Instituto Elcano dhe Fundación CIDOB, të cilat, duke pasur parasysh lirinë e re të udhëtimit pa viza, mund të hapin mundësi të reja për të dyja palët. Një punim tjetër i KFOS-it që përqendrohet në eksplorimin e rrugëve të angazhimit kur njohja është e bllokuar,²⁵ zhvillon më tej

24 Spanja. Në BE dhe Kosovë: Pesë vendet mosnjohëse dhe dialogu (f. 51–55). Fondacioni i Kosovës për Shoqëri të Hapur. <https://kfos.org/en/publications/73/lack-engagement-survey-ing-spectrum-eu-member-state-polices-towards-kosovo>

25 Carpintero Molina, J., & Montoro, J. M. (2022). Kosova dhe bota që flet gjuhën spanjolle: Eksplorimi i rrugëve drejt

nevojën që shoqëria civile të angazhohet dhe shkon më tej me nevojën për të krijuar më shumë mundësi për takime jozyrtare gjatë mbeldhjeve të përbashkëta të organizatave ndërkombëtare, ku zyrtarët nga Madridi dhe Prishtina mund të ndajnë pikëpamjet e tyre në ngjarjet e organizuara nga OSBE, NATO ose të UNMIK-u.

Duke shikuar përpara drejt vitit 2025, rezultati më optimal do të ishte një ndryshim gradual i diskursit si në nivelin e brendshëm, ashtu edhe në atë të BE-së. Edhe pse politika e drejtpërdrejtë mbetet e kufizuar, Instituti i Prishtinës për Shkenca Politike (PIPS) ka identifikuar se Kosova është një temë tabu në Spanjë.²⁶ Prandaj, hapi i parë drejt përmirësimit të marrëdhënieve duhet të jetë krijimi i një rruge për të thyer këtë tabu brenda qeverisë dhe shoqërisë civile spanjolle. Në këtë kontekst, organizatat e shoqërisë civile kanë mundësinë të shërbejnë si një platformë bashkëpunimi dhe krijimi idesh, duke ndihmuar në hapjen e rrugës drejt një marrëdhënieje diplomatike të orientuar për të ardhmen ndërmjet administratave të Madridit dhe Prishtinës.

angazhimit kur njohja është e bllokuar. Fondacioni i Kosovës për Shoqëri të Hapur. <https://kfos.org/en/publications/117/kosova-dhe-bota-spanjishitfolese-eksplorimi-i-rrugeve-drejt-angazhimit-kur-njohja-eshte-e-bllokuar>

26 Xhambazi, V. (2018). Mozaiku jo i paplotë: Si duhet t'i qaset Kosova 5 shteteve të BE-së që nuk e kanë njohur atë? Instituti i Prishtinës për Studime Politike. <https://pips-ks.org/en/Detail/ArticleID/1446/ArticleID/3139/The-incomplete-puzzle-How-should-Kosovo-approach-the-5-EU-non-recognizers>

Konkluzionet: Hapat e ardhshëm në marrëdhëniet Kosovë-Spanjë

Mosnjohja e vazhdueshme e Kosovës nga Spanja paraqet një sfidë si politike ashtu edhe diplomatike për integrimin e plotë të Kosovës në strukturat euro-atlantike. Ndryshe nga Belgjika dhe disa shtete të tjera anëtare të BE-së që e njohën Kosovën duke e konsideruar si një rast sui generis, Spanja mban një qëndrim rigjigj kryesisht për shkak të shqetësimeve të brendshme lidhur me Kataloninë dhe Krahinën Baske, pavarësisht se Gjykata Ndërkombëtare e Drejtësisë ka konfirmuar se deklarata e pavarësisë së Kosovës nuk ka shkelur të drejtën ndërkombëtare. Për Kosovën, zvogëlimi i rrezikut të përkeqësimit të mëtejshëm, krijimi i kanaleve të angazhimit dhe normalizimi gradual i marrëdhënieve me Spanjën, ndërkohë që forcohet dialogu i lehtësuar nga BE-ja me Serbinë, është thelbësor për avancimin e integritit evropian dhe ndërkombëtar. Masat e mëposhtme përshkruajnë një qasje pragmatike, hap pas hapi, për të arritur këtë qëllim.

Prioritet është parandalimi i çdo përkeqësimi të mundshëm të marrëdhënieve duke adresuar në mënyrë proaktive ndjeshmëritë spanjolle. Me fjalë të tjera, progresi nuk është e vetmja mënyrë që mund të çojnë përpara marrëdhëniet Kosovë-Spanjë Kjo përfshin angazhimin e përfaqësuesve politikë dhe të shoqërisë civile nga Katalonia dhe Krahina Baske për të theksuar se pavarësia e Kosovës është thelbësisht e ndryshme (shih Tabelën 1), e bazuar në shpërbërjen e dhunshme të Jugosllavisë, administrimin ndërkombëtar nën administrimin e UNMIK-ut dhe procesin gjithëpërfshirës të Planit Ahtisaari. Përfundimi i argumentit sui generis përmes diplomacisë publike dhe punimeve akademike në Spanjë mund të ndihmojë në ndarjen e çështjes së Kosovës nga dinamikat e brendshme spanjolle, duke zvogëluar perceptimin se njohja do të krijonte një precedent për pretendimet separatiste të brendshme.

Thyerja e “tabusë së Kosovës” në Spanjë është po aq thelbësore. Kosova duhet të shfrytëzojë mundësitë në forumet multilaterale, siç janë NATO, OSBE, OKB dhe formatet e dialogut të

lehtësuara nga BE-ja, për të vendosur kontakte joformale me zyrtarët spanjollë, duke u bazuar në praktikat ekzistuese ku tashmë ndodh angazhimi NATO-Kosovë. Liberalizimi i vizave ofron një rrugë praktike për të inkurajuar shkëmbimet ndërmjet shoqërive civile, institucioneve akademike dhe bizneseve kosovare dhe spanjolle, duke krijuar një urë njerëzore dhe profesionale që zbut rezistencën politike. Përpjekjet paralele të diplomacisë kulturore dhe ekonomike, duke përfshirë ekspozitat e artit, promovimin e turizmit dhe forumet e biznesit, mund ta prezantojnë gradualisht Kosovën në ndërgjegjësimin publik spanjoll, duke krijuar një klimë më të favorshme për angazhim.

Suksesi i dialogut të lehtësuar nga BE-ja për normalizimin e marrëdhënieve midis Kosovës dhe Serbisë është thelbësor për zhblokimin e pozicionit të Spanjës. Të pesë shtetet e BE-së që nuk e njohin Kosovën, përfshirë Spanjën, e kanë lidhur në mënyrë të vazhdueshme njohjen e mundshme me një marrëveshje eventuale Serbi-Kosovë. Duke mbështetur ringjalljen dhe zbatimin e Dialogut nën Përfaqësuesin e ri të Posaçëm të BE-së dhe duke ndjekur konsensus konkret, duke u bazuar në Marrëveshjen e Ohrit, Kosova mund të rrisë legjitimitetin e saj ndërkombëtar dhe të krijojë hapësirë politike për angazhimin spanjoll. Lidhja e rezultateve të dialogut me anëtarësimin e Kosovës në Këshillin e Evropës dhe stimujt më të gjerë për integrimin në BE mund të ofrojë ndikim shtesë dhe të inkurajojë vendet jo-njohëse të përafrohen gradualisht.

Mbështetje për dialogun e ndërmjetësuar nga BE-ja midis Prishtinës dhe pesë vendeve të tjera mosnjohëse, përfshirë Spanjën. Zbatimi i këtij procesi do të nënkuptonte rritjen e rolit dhe presionit të BE-së mbi shtetet anëtare që nuk e njohin Kosovën, ndërkohë që forcohen mundësitë diplomatike për avancimin e marrëdhënieve. Sa i përket rastit spanjoll, diplomatët kosovarë do të kishin mundësinë të adresojnë dhe të negociojnë drejtpërdrejt me zyrtarët spanjollë, duke shënuar fillimin e negociatave

ndërmjet Spanjës dhe Kosovës. Për më tepër, edhe pse njohja mbetet një opsion i vështirë, Kosova mund të synojë bashkëpunim dhe angazhim ndërmjet të dyja vendeve.

Diplomacia parlamentare e synuar mund të jetë një pikënisje praktike. Duke angazhuar komisionet e çështjeve të jashtme dhe evropiane të Spanjës, si dhe delegacionet e Parlamentit Evropian, Kosova mund të lehtësojë vizitat faktmbledhëse nga deputetët spanjollë për t'u takuar me komunitetet multietnike të Kosovës dhe për të vëzhguar zbatimin me sukses të Planit Ahtisaari në praktikë. Këto vizita do të ofronin prova të dorës së parë se rasti i Kosovës është i ndryshëm nga rajonet e brendshme të Spanjës.

Nxitja e angazhimit me komunitetin akademik dhe think tank-et spanjolle përbën një investim afatgjatë tjetër. Bashkëpunimi me universitete, qendra kërkimore dhe institute politike për seminare, publikime të përbashkëta dhe panele ekspertësh do të ndihmonte në konsolidimin e narrativës sui generis në rrethet intelektuale dhe politike të Spanjës. Ftesa e ekspertëve të së drejtës ndërkombëtare të GJND-së dhe BE-së për të marrë pjesë do t'i jepte diskutimit kredibilitet shtesë dhe do ta depolitizonte atë.

Kosova gjithashtu duhet të shfrytëzojë iniciativat rajonale dhe multilaterale për të zgjeruar kontaktin me Spanjën pa kërkuar njohje formale.

Pjesëmarrja në platforma si Unioni për Mesdheun ose formatet parlamentare të OSBE-së, si dhe projektet e përbashkëta rajonale në energji, siguri dhe bashkëpunim rinor, mund të krijojnë kanale neutrale ndaj njohjes që normalizojnë ndërveprimin dhe demonstrojnë rolin konstruktiv rajonal të Kosovës.

Në mënyrë paralele, **diplomacia kulturore dhe ekonomike mund të gjenerojë mbështetje nga poshtë-lart.** Iniciativat mund të përfshijnë ekspozita të përbashkëta arti, festivale kulturore, fushata promovimi të turizmit dhe forume biznesi për të forcuar lidhjet midis njerëzve dhe ato tregtare. Ngritja e njohjes dhe perceptimit pozitiv në shoqërinë spanjolle mund të zvogëlojë në mënyrë indirekte rezistencën politike ndaj një angazhimi më të thellë. Ministria e Punëve të Jashtme dhe e Diasporës e Kosovës emëroi një artist kosovar që jeton në Spanjë si lobist për të lehtësuar shkëmbime dhe bashkëpunim më të madh.

Duke marrë parasysh të gjitha këto, kompleksiteti i marrëdhënieve dypalëshe të Kosovës dhe Spanjës është i dukshëm. Rruga përpara është premtuese, por edhe sfiduese. Duke parë përpara vitit 2025, marrëdhënia do të karakterizohet nga dialogu me mirëbesim sipas kornizës së BE-së, zbatimi i përkushtuar i marrëveshjeve ekzistuese dhe bashkëpunimi praktik në fusha si tregtia, sundimi i ligjit dhe lëvizshmëria. Theksimi i Spanjës mbi ligjshmërinë ndërkombëtare dhe Rezolutën 1244 të KS të OKB-së mund të bashkëjetojnë me një angazhim gradual që ndërton besim pa paracaktuar një status përfundimtar. Ndërkohë, progresi i Kosovës, i treguar përmes reformave të qeverisjes, liberalizimit të vizave dhe përpjekjeve për anëtarësim në Këshillin e Evropës, krijon mundësi konkrete dhe reale për lidhje konstruktive. Për ta bërë këtë trajektore reale, administratat kosovare duhet të vazhdojnë përpjekjet për përshtatje me standardet e BE-së dhe, më e rëndësishmja, siç u tha gjatë tryezës së rrumbullakët të CIG: "u lë atyre mundësinë që assesit të mos të thonë jo".

MARRËDHËNIET KOSOVË–SPANJË:

SI TË EOET PËRPARA NË VITIN 2025

Publikuar nga:

Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë (QKSS)

Dizajnuar dhe sistemuar nga:

Brand Vision Shpk

Kontakti: +383 45 559 923

Email: brandvision_rks@gmail.com

Katalogimi në botim – (CIP)
Biblioteka Kombëtare e Kosovës “Pjetër Bogdani”

355.02(496.51)“2030”(047)

Kosovo 2030 : potential Foreign & Security Policy Scenarios /

QKSS. - Prishtinë : QKSS, 2025. - 17 f. ; 25 cm.

ISBN 978-9951-842-48-8

QKSS
Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë

17
VITE

Rreth QKSS

E themeluar në prill të vitit 2008, Qendra Kosovare për Studime të Sigurisë (QKSS) është një organizatë e specializuar, e pavarur dhe joqeveritare. Qëllimi kryesor i QKSS është të promovojë demokratizimin e sektorit të sigurisë në Kosovë dhe të përmirësojë punën kërkimore dhe avokuese në lidhje me sigurinë, sundimin e ligjit dhe bashkëpunimin rajonal e ndërkombëtar në këtë fushë.

QKSS synon të rrisë efektivitetin e Reformës në Sektorin e Sigurisë (RSS) përmes mbështetjes së programeve të reformës nëpërmjet kërkimeve, ngjarjeve publike, trajnimeve, avokimit dhe këshillave të drejtpërdrejta për politika publike.

Promovimi i ideve të reja dhe metodave të shkencave sociale janë gjithashtu vlera thelbësore të qendrës. Çdo vit, QKSS publikon një numër të konsiderueshëm raportesh, analizash dhe dokumentesh të politikave në çështje që lidhen me sigurinë. Qendra organizon gjithashtu mbi 200 aktivitete publike, përfshirë konferenca, tryeza të rrumbullakëta, debate dhe ligjërata – si në Kosovë ashtu edhe në bashkëpunim me partnerë rajonalë dhe ndërkombëtarë.

Gama e gjerë e aktiviteteve të QKSS përfshin kërkimin shkencor, ngritjen e kapaciteteve, vetëdijesimin dhe avokimin. Fushëveprimi i QKSS mbulon një spektër të gjerë temash, duke përfshirë – por jo vetëm – reformën dhe zhvillimin e sektorit të sigurisë; identifikimin dhe analizën e rreziqeve të sigurisë që lidhen me ekstremizmin, radikalizmin dhe krimin e organizuar; politikën e jashtme dhe bashkëpunimin rajonal; si dhe vlerësimin e sundimit të ligjit në Kosovë.

qkss.org

securitybarometer.qkss.org

[@KOSSQKSS](https://www.instagram.com/KOSSQKSS)

[#KOSSQKSS](https://www.instagram.com/KOSSQKSS)

ISBN 978-9951-842-48-8

9 789951 842488